WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 21 lipca 2011 r.*

W sprawie C-503/09

mającej za przedmiot wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, na podstawie art. 267 TFUE, złożony przez Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 16 listopada 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 grudnia 2009 r., w postępowaniu:

Lucy Stewart

przeciwko

Secretary of State for Work and Pensions,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: J.N. Cunha Rodrigues, prezes izby, A. Arabadjiev (sprawozdawca), A. Rosas, A. Ó Caoimh i P. Lindh, sędziowie,

* Język postępowania: angielski.

rzecznik generalny: P. Cruz Villalón,
sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 listopada 2010 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu L. Stewart przez P. Stewart, przedstawielkę ustawową, wspieraną przez R. Drabble'a, QC,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez H. Walker, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez T. de la Mare'a, barrister,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez V. Kreuschitza oraz N. Yerrell, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 17 marca 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 ust. 1 lit. a) i b), art. 10 ust. 1 oraz art. 19 i 28 rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do

pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w wersji zmienionej i uaktualnionej rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r. (Dz.U. 1997, L 28, s. 1), zmienionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 647/2005 z dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz.U. L 117, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1408/71").

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu, jaki zaistniał pomiędzy L. Stewart, obywatelską brytyjską zamieszkałą w Hiszpanii, a Secretary of State for Work and Pensions w przedmiocie odmowy przyznania przez wspomniany organ na rzecz L. Stewart krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych.

Ramy prawne

Uregulowania Unii

3 Ustęp 1 artykułu 2 rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowanego „Zakres podmiotowy", stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do pracowników najemnych lub do osób prowadzących działalność na własny rachunek, lub do studentów, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich i są obywatelami jednego z państw członkowskich lub są bezpaństwowcami lub uchodźcami, zamieszkałymi na terytorium jednego z państw członkowskich, jak i do członków ich rodzin i do osób pozostałych przy życiu".

4 Artykuł 4 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zakres przedmiotowy", stanowi:

„1. Niniejsze rozporządzenie stosuje się do wszystkich ustawodawstw odnoszących się do działów zabezpieczenia społecznego, które dotyczą:

a) świadczeń w razie choroby i macierzyństwa;

b) świadczeń z tytułu inwalidztwa, łącznie ze świadczeniami służącymi zachowaniu albo zwiększeniu zdolności do zarobkowania;

[…]

2. Niniejsze rozporządzenie stosuje się do powszechnych i szczególnych systemów zabezpieczenia społecznego, składkowych i nieskładkowych […].

[…]".

5 Ustęp 1 akapit pierwszy artykułu 10 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowanego „Uchylenie klauzul zamieszkania — Wpływ ubezpieczenia obowiązkowego na zwrot składek", stanowi:

„O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, świadczenia pieniężne z tytułu inwalidztwa, starości lub dla osób pozostałych przy życiu, renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej oraz świadczenia z tytułu śmierci uzyskane na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku państw członkowskich nie ulegają zmniejszeniu, zmianie, zawieszeniu, zniesieniu ani przepadkowi z tego tylko powodu, że

uprawniony zamieszkuje terytorium innego państwa członkowskiego niż to, w którym znajduje się instytucja zobowiązana do wypłaty świadczeń".

6 Zgodnie z art. 10a rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowanym „Specjalne świadczenia nieskładkowe", przepisów art. 10 i tytułu III tego rozporządzenia nie stosuje się do specjalnych świadczeń pieniężnych o charakterze nieskładkowym, o których mowa w art. 4 ust. 2a wspomnianego rozporządzenia. Osoby, wobec których stosuje się rozporządzenie nr 1408/71, otrzymują te świadczenia wyłącznie na terytorium państwa członkowskiego, w którym zamieszkują, oraz zgodnie z ustawodawstwem tego państwa, pod warunkiem że świadczenia te są wymienione w załączniku IIa rzeczonego rozporządzenia.

7 Rozpatrywane przez sąd krajowy krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych nie zostało wymienione we wspomnianym załączniku IIa.

8 W sekcji 2 rozdziału 1 tytułu III rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowanej „Pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz członkowie ich rodzin", figuruje art. 19, o tytule „Zamieszkanie w państwie członkowskim innym niż państwo właściwe — Zasady ogólne", który stanowi, co następuje:

„1. Pracownikowi najemnemu lub osobie prowadzącej działalność na własny rachunek, która zamieszkuje na terytorium państwa członkowskiego innego niż państwo właściwe i która spełnia warunki przewidziane przez ustawodawstwo państwa właściwego do nabycia prawa do świadczeń, z uwzględnieniem w danym przypadku przepisów art. 18, przysługują w państwie zamieszkania:

[…]

b) świadczenia pieniężne wypłacane przez instytucję właściwą, zgodnie z ustawodawstwem stosowanym przez nią […].

2. Przepisy ust. 1 lit. a) stosuje się odpowiednio do członków rodziny, którzy zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego innego niż państwo właściwe, jeżeli nie mają prawa do tych świadczeń na podstawie ustawodawstwa państwa, którego terytorium zamieszkują.

[…]".

9 Zawarty w sekcji 5 rozdziału 1 tytułu III rozporządzenia nr 1408/71, zatytułowanej „Emeryci i renciści oraz członkowie ich rodzin", art. 28 ust. 1 tego rozporządzenia, zatytułowany „Emerytury lub renty należne na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku państw, gdy prawo do świadczeń nie przysługuje w państwie zamieszkania", stanowi:

„1. Emeryt lub rencista, który jest uprawniony do świadczeń na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego lub na podstawie ustawodawstw dwóch lub kilku państw członkowskich, który nie ma prawa do świadczeń na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego, na którego terytorium zamieszkuje, otrzymuje jednak te świadczenia dla siebie i dla członków swojej rodziny, o ile miałby do tego prawo na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego lub co najmniej jednego z państw członkowskich właściwego w sprawie emerytury lub renty, uwzględniając, w odpowiednim przypadku, przepisy art. 18 i załącznika VI, jeżeli zamieszkiwał na terytorium danego państwa […].

[…]".

Uregulowania krajowe

10 Zgodnie z art. 20 ust. 1 lit. b) Social Security Contributions and Benefits Act 1992 (ustawy z 1992 r. o składkach i świadczeniach z zabezpieczenia społecznego, zwanej dalej „SSCBA") świadczenie z tytułu niezdolności do pracy stanowi świadczenie składkowe.

11 Świadczenia składkowe wypłacane są na podstawie art. 163 ust. 1 lit. a) Social Security Administration Act 1992 (ustawy z 1992 r. o administracji zabezpieczenia społecznego) przez państwowy fundusz ubezpieczeniowy. Zgodnie z art. 1 ust. 1 SSCBA budżet wspomnianego funduszu przeznaczony na rzeczone wypłaty jest zasilany składkami uiszczanymi przez osoby uzyskujące dochody oraz pracodawców.

12 Artykuł 30A ust. 4 i 5 SSCBA stanowi:

„4. Za każdy okres niezdolności do pracy krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy jest wypłacane maksymalnie przez 364 dni.

5. W przypadku gdy zgodnie z powyższym ust. 4 osoba uprawniona utraci prawo do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy, nabywa ona prawo do długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy za każdy następny dzień w tym samym okresie niezdolności do pracy, do osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego".

13 Krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy jest zgodnie z art. 30B ust. 2 oraz załącznikiem 4 część I SSCBA wypłacane według dwóch stawek. Przez pierwsze 196 dni jest ono wypłacane według niższej stawki, a przez resztę okresu 364 dni według stawki wyższej. Podstawowa stawka długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy jest wyższa od podstawowej stawki krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy.

14 Zgodnie z załącznikiem 12 ust. 1 SSCBA osoby, którym przysługuje prawo do ustawowego zasiłku chorobowego wypłacanego przez ich pracodawcę, nie mogą otrzymywać świadczenia z tytułu niezdolności do pracy.

15 Uprawnienie do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy jest zasadniczo uzależnione od spełnienia przez wnioskodawcę określonych warunków składkowych. Jednakże osoby, które były niezdolne do pracy w młodości, mają zgodnie z art. 30A ust. 2A SSCBA prawo do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy, pomimo tego że nie wpłacały składek przy spełnieniu następujących warunków:

„a) ukończenie [przez wnioskodawcę] 16 roku życia w danym dniu;

b) nieukończenie 20 roku życia lub w określonych przypadkach 25 roku życia w dniu zaliczanym do okresu niezdolności do pracy;

c) niezdolność do pracy przez okres 196 kolejnych dni bezpośrednio poprzedzających dany dzień lub dzień przypadający wcześniej w okresie niezdolności do pracy, w którym [wnioskodawca] ukończył co najmniej 16 rok życia;

d) spełnianie w danym dniu określonych przesłanek dotyczących zamieszkiwania w Zjednoczonym Królestwie lub obecności w tym państwie; i

e) niepobieranie w tej dacie nauki w pełnym wymiarze godzin".

16 Artykuł 16 ust. 1 Social Security (Incapacity Benefit) Regulations 1994 [rozporządzenia w sprawie zabezpieczenia społecznego (świadczenie z tytułu niezdolności do pracy) z 1994 r., zwanego dalej „SSIBR"] brzmi następująco:

„Przesłanki dla celów art. 30A ust. 2A lit. d) [SSCBA] dotyczące zamieszkania lub pobytu w Zjednoczonym Królestwie odnośnie do jakiejkolwiek osoby w danym dniu przedstawiają się następująco:

a) osoba posiada zwykłe miejsce zamieszkania w Zjednoczonym Królestwie;

b) nie jest osobą podlegającą kontroli imigracyjnej w rozumieniu art. 115 ust. 9 Immigration and Asylum Act 1999 [ustawy z 1999 r. o imigracji i azylu] lub jest osobą objętą zakresem ust. 5;

c) jest obecna w Zjednoczonym Królestwie; i

d) była obecna w Zjednoczonym Królestwie przez okres lub okresy wynoszące łącznie co najmniej 26 tygodni w ciągu 52 tygodni bezpośrednio poprzedzających ten dzień".

17 Zgodnie z art. 16 ust. 6 powyższe warunki muszą zostać spełnione w dniu złożenia wniosku.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

18 L. Stewart, obywatelka brytyjska, urodzona w listopadzie 1989 r., jest dotknięta zespołem Downa. Od sierpnia 2000 r. zamieszkuje ona wraz z rodzicami w Hiszpanii. Przyznano jej ze skutkiem wstecznym zasiłek na utrzymanie dla osób niepełnosprawnych (Disability Living Allowance) od jego wprowadzenia w kwietniu 1992 r. Zasiłek ten wypłacano jej w Hiszpanii na podstawie przepisów przejściowych zawartych w art. 95b rozporządzenia nr 1408/71.

19 Ojciec L. Stewart, który ostatnio pracował w Wielkiej Brytanii w roku podatkowym 2000/2001, otrzymywał najpierw zakładowe świadczenie emerytalne, a od października 2009 r. otrzymuje emeryturę. Od dnia 25 lipca 2005 r. matka skarżącej przed sądem krajowym otrzymuje emeryturę, a wcześniej otrzymywała świadczenie z tytułu niezdolności do pracy.

20 Skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym nigdy nie pracowała i najprawdopodobniej nie będzie nigdy mogła podjąć działalności zawodowej.

21 Matka L. Stewart, działając w charakterze przedstawiciela prawnego córki, złożyła wniosek o przyznanie krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych począwszy od ukończenia przez córkę szesnastego roku życia, kiedy to po raz pierwszy mogła się o takie świadczenie ubiegać. W dniu 24 listopada 2005 r. wniosek ten został oddalony przez Secretary of State for Work and Pensions, ponieważ L. Stewart nie spełniała wymogu obecności w Zjednoczonym

Królestwie. Równocześnie skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym została poinformowana, że będą od niej pobierane składki na ubezpieczenie państwowe przez cały czas pozostawania niezdolną do pracy.

22 Matka skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym wniosła w imieniu córki skargę na decyzję Secretary of State for Work and Pensions. Po tym jak skarga nie przyniosła skutku wniosła ona odwołanie do sądu krajowego twierdząc, iż odmowa przyznania przez władze brytyjskie wspomnianego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy na rzecz jej córki jest niezgodna z prawem Unii.

23 Sąd krajowy uściśla, że rozpatrywane świadczenie z tytułu niezdolności do pracy jest z uwagi na całokształt okoliczności, w których znajduje zastosowanie, często określane jako „świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych".

24 Z postanowienia odsyłającego wynika poza tym, że skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym spełnia wszystkie przesłanki uzyskania krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych z wyjątkiem przesłanek dotyczących wymogu zwykłego miejsca zamieszkania, uprzedniej obecności i obecności w chwili złożenia wniosku w Wielkiej Brytanii, przewidzianych w art. 16 ust. 1 SSIBR. Sąd krajowy zauważa, że chociaż Secretary of State for Work and Pensions oddalił wniosek skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym z tego powodu, że nie przebywała ona w Wielkiej Brytanii w chwili jego złożenia, wniosek ten mógł zostać oddalony równie dobrze z tego względu, że nie spełniała ona dwóch pozostałych przesłanek, które zostały wskazane powyżej.

25 Sąd krajowy zastanawia się w pierwszej kolejności, czy krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych stanowi świadczenie w razie choroby w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71, czy też świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia.

Sąd ten stoi na stanowisku, iż rozpatrywanego świadczenia nie można uważać za świadczenie w razie choroby, ponieważ nie zastępuje ono dochodu w trakcie przerwy w zarobkowaniu, mając na uwadze okoliczność, że skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym, podobnie jak większość osób ubiegających się o świadczenie, znajdujących się w jej sytuacji nigdy nie pracowała. Poza tym według sądu krajowego w przypadku skarżącej niezdolność do pracy nie ma charakteru tymczasowego.

26 Sąd krajowy powątpiewa również, czy krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych należy kwalifikować jako świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71, ponieważ świadczenie to wypłacane jest maksymalnie przez 364 dni. Jednocześnie zdaniem wspomnianego sądu po upływie tego okresu skarżąca przed sądem krajowym powinna otrzymywać długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy, tak jak wiele innych osób znajdujących się w jej sytuacji. Jego zdaniem krótkookresowe i długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy stanowią jedno świadczenie, pomimo jego wewnętrznej struktury.

27 W drugiej kolejności sąd krajowy zastanawia się, czy trzy przesłanki wymienione w pkt 24 niniejszego wyroku są zgodne z prawem Unii.

28 W tych okolicznościach Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami:

„1 Czy świadczenie o cechach krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych stanowi świadczenie w razie choroby, czy też świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu [rozporządzenia nr 1408/71]?

2) W przypadku gdy na pytanie pierwsze zostanie udzielona odpowiedź, że świadczenie takie należy traktować jak świadczenie w razie choroby:

a) czy osoba, która tak jak matka skarżącej, ostatecznie zakończyła działalność zawodową w charakterze pracownika najemnego lub osoby prowadzącej działalność na własny rachunek z uwagi na przejście na emeryturę, pozostaje jednak »pracownikiem najemnym« dla celów art. 19 [wspomnianego rozporządzenia] ze względu na wcześniejszą działalność w charakterze pracownika najemnego lub osoby prowadzącej działalność na własny rachunek, czy też zastosowanie znajdują normy zawarte w art. 27–34 [tego rozporządzenia] (dotyczące emerytów i rencistów)?

b) czy osoba, która tak jak ojciec skarżącej, nie podejmowała działalności zawodowej w charakterze pracownika najemnego lub osoby prowadzącej działalność na własny rachunek od 2001 r., pozostaje jednak »pracownikiem najemnym« dla celów art. 19 [rozporządzenia] z uwagi na wcześniejszą działalność w charakterze pracownika najemnego lub osoby prowadzącej działalność na własny rachunek?

c) czy skarżącą należy traktować jako »rencistę« dla celów art. 28 [rozporządzenia nr 1408/71] z uwagi na przyznanie jej świadczenia nabytego zgodnie z art. 95b [tego rozporządzenia], bez względu na okoliczność, że: (i) skarżąca nigdy nie była pracownikiem najemnym w rozumieniu art. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71; (ii) skarżąca nie osiągnęła wieku emerytalnego przewidzianego w prawie krajowym; i (iii) skarżąca objęta jest zakresem podmiotowym rozporządzenia nr 1408/71 jedynie jako członek rodziny?

d) czy w przypadku objęcia emeryta lub rencisty art. 28 rozporządzenia nr 1408/71 członek jego rodziny, który przez cały czas zamieszkiwał z nim w tym samym kraju, może ubiegać się na podstawie art. 28 ust. 1 [tego rozporządzenia] w związku z [jego] art. 29 o świadczenie pieniężne w razie choroby od właściwej instytucji określonej w art. 28 ust. 2 [wspomnianego rozporządzenia], gdy takie świadczenie należne jest (ewentualnie) członkowi rodziny (nie emerytowi lub renciście)?

e) czy w danym wypadku [w zależności od odpowiedzi na ww. pytania a)–d)] zastosowanie przewidzianej w krajowym prawie zabezpieczenia społecznego przesłanki umożliwiającej pierwotne nabycie uprawnienia do świadczenia w razie choroby wyłącznie osobom, które uprzednio przebywały odpowiednio długo we właściwym państwie członkowskim w określonym czasie, jest zgodne z postanowieniami art. 19 lub art. 28 rozporządzenia nr 1408/71?

3) W przypadku gdy na pytanie pierwsze zostanie udzielona odpowiedź, że takie świadczenie należy traktować jako świadczenie z tytułu inwalidztwa — czy brzmienie art. 10 rozporządzenia nr 1408/71, które dotyczy świadczeń »uzyskanych na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku państw członkowskich« oznacza, że państwa członkowskie są uprawnione na mocy rozporządzenia nr 1408/71 do uzależnienia przesłanek pierwotnego nabycia takiego świadczenia z tytułu inwalidztwa od miejsca zamieszkania w państwie członkowskim lub od wykazania wymaganych okresów wcześniejszej obecności w danym państwie członkowskim, przy czym skarżący nie może najpierw ubiegać się o uprawnienie do takiego świadczenia z innego państwa członkowskiego?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

29 W drodze pytania pierwszego sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy świadczenie takie jak rozpatrywane w zawisłej przed nim sprawie krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych stanowi świadczenie w razie choroby, czy też świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu rozporządzenia nr 1408/71.

30 Należy tytułem wstępu zauważyć, że pytanie to nie dotyczy ogólnego systemu świadczeń z tytułu niezdolności do pracy przyznawanych na podstawie ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, ale odnosi się konkretnie do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, którego charakter i przesłanki przyznania są, jak wynika z pkt 10–17 niniejszego wyroku, odmienne.

31 Zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1408/71 rozporządzenie to stosuje się do wszystkich ustawodawstw odnoszących się do działów zabezpieczenia społecznego, które dotyczą świadczeń w razie choroby i świadczeń z tytułu inwalidztwa, łącznie ze świadczeniami służącymi zachowaniu albo zwiększeniu zdolności do zarobkowania.

32 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dane świadczenie można uznać za świadczenie z tytułu zabezpieczenia społecznego, jeżeli jest przyznawane uprawnionym bez jakiejkolwiek indywidualnej i uznaniowej oceny potrzeb osobistych, w oparciu o sytuację określoną prawnie oraz jeżeli dotyczy ono jednego z rodzajów ryzyka wyraźnie wymienionych w art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1408/71 (zob. w szczególności wyroki: z dnia 21 lutego 2006 r. w sprawie C-286/03 Hosse, Zb.Orz. s. I-1771, pkt 37; z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawach połączonych C-396/05, C-419/05 i C-450/05 Habelt i in., Zb.Orz. s. I-11895, pkt 63; a także z dnia 11 września 2008 r. w sprawie C-228/07 Petersen, Zb.Orz. s. I-6989, pkt 19).

33 W niniejszym przypadku nie zostało zakwestionowane, że tak jest w przypadku świadczenia będącego przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, ponieważ jego przyznanie zależy od spełnienia obiektywnych kryteriów określonych w przepisach art. 30A, ust. 2A SSCBA, właściwe organy nie posiadają uprawnień dyskrecjonalnych do indywidualnej oceny potrzeb wnioskującego, a świadczenie ma na celu objęcie, w zależności od okoliczności, ryzyka choroby lub inwalidztwa, o których mowa w art. 4 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1408/71.

34 Ponadto nie zostało zakwestionowane, że skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym jest objęta podmiotowym zakresem stosowania rozporządzenia nr 1408/71, określonym w art. 2 ust. 1 tego aktu prawnego.

35 Jeżeli chodzi o precyzyjne określeniu natury świadczenia, o które chodzi w sprawie przed sądem krajowym, z orzecznictwa Trybunału wynika, że wymóg jednolitego stosowania prawa Unii oznacza, iż znaczenie pojęć używanych w tym prawie nie ulega zmianom w zależności od szczególnych cech poszczególnych praw krajowych, ale opiera się na obiektywnych kryteriach, określonych w sposób niezależny w prawie Unii. Zgodnie z tą zasadą pojęcia świadczeń w razie choroby i świadczeń z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1408/71 powinny dla celów stosowania tego rozporządzenia być interpretowane nie w oparciu o rodzaj ustawodawstwa krajowego, w którym zawarte są przepisy wewnętrzne przewidujące takie świadczenia, ale w oparciu o własne przepisy prawa Unii, które określają elementy składowe wspomnianych świadczeń (zob. podobnie wyrok z dnia 10 stycznia 1980 r. w sprawie 69/79 Jordens-Vosters, Rec. s. 75, pkt 6).

36 W tym względzie dla rozróżnienia między różnymi kategoriami świadczeń z zabezpieczenia społecznego należy uwzględnić ryzyko, które obejmuje każde ze świadczeń (wyrok z dnia 18 lipca 2006 r. w sprawie C-406/04 De Cuyper, Zb.Orz. s. I-6947, pkt 27).

37 Jak słusznie zauważają rząd Zjednoczonego Królestwa i Komisja Europejska, świadczenie w razie choroby w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71 obejmuje ryzyko dotyczące stanu niepełnosprawności powodującego tymczasowe zaprzestanie działalności danej osoby.

38 Tymczasem świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. b) wspomnianego rozporządzenia ma co do zasady obejmować ryzyko niezdolności w określonym stopniu, gdy jest prawdopodobne, iż ta niezdolność będzie miała charakter stały lub długoterminowy (zob. analogicznie wyrok z dnia 11 lipca 2006 r. w sprawie C-13/05 Chacón Navas, Zb.Orz. s. I-6467, pkt 45).

39 Wątpliwości sądu krajowego co do klasyfikacji krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych jako świadczenia w razie choroby lub świadczenia z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia nr 1408/71 wynikają z faktu, iż świadczenie to ustanowione zostało w przepisach krajowych, które przewidują jego wypłacanie w dwóch etapach, a mianowicie w ramach pierwszego etapu jest ono wypłacane pod nazwą krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy maksymalnie przez 364 dni, a w ramach drugiego etapu pod nazwą długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy przez czas nieograniczony, aż do osiągnięcia przez wnioskodawcę ustawowego wieku emerytalnego.

40 Należy w tym względzie zauważyć, że jak stwierdził sąd krajowy, skarżąca w sprawie przed nim, tak jak większość osób składających wnioski o przyznanie im krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, jest niezdolna do pracy i nigdy nie wykonywała działalności zawodowej. Według tego sądu jest to zwyczajna cecha wnioskodawców mających prawo do takiego świadczenia.

41 Sąd krajowy podkreśla również, iż po upływie okresu wypłacania krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych skarżącej w postępowaniu przed sądem krajowym, podobnie jak większości osób mających prawo do takiego świadczenia, na pewno będzie przysługiwało długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy z tego względu, że jej niepełnosprawność ma stały charakter.

42 Z akt przekazanych Trybunałowi wynika bowiem, iż przyznane krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych przekształca się po upływie okresu jego wypłacania w długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli spełniony został jedyny warunek dotyczący tego, że niepełnosprawność wnioskodawcy nie ustała. Wnioskodawca nie może jednak od razu ubiegać się o długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy, nawet jeśli nie ulega wątpliwości, że spełnia wymagane warunki ze względu na stały lub długoterminowy charakter jego niepełnosprawności. Tak więc dla wnioskodawcy dotkniętego taką niepełnosprawnością krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych stanowi jedynie etap wstępny przed możliwością ubiegania się po upływie okresu wypłacania tego świadczenia o długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy.

43 Dlatego w przypadku takim jak rozpatrywany przez sąd krajowy, w którym wnioskodawca jest dotknięty stałą lub długoterminową niepełnosprawnością, krótkookresowe i długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych muszą znajdować zastosowanie chronologicznie.

44 Sąd krajowy podkreśla bowiem, że krótkookresowe i długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy stanowią świadczenie pojedyncze, pomimo warunków ich stosowania.

45 W konsekwencji w sytuacji takiej jak rozpatrywana przez sąd krajowy, w której od chwili złożenia wniosku jest bezsprzeczne, iż wnioskodawca jest dotknięty stałą lub długoterminową niepełnosprawnością, krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, z uwagi na jego związek z długookresowym świadczeniem z tytułu niezdolności do pracy, posiada cechy świadczenia z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71.

46 Wniosek ten znajduje oparcie zarówno w przedmiocie i celu krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, jak i w podstawach określenia i przesłankach przyznania tego świadczenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 5 lipca 1983 r. w sprawie 171/82 Valentini, Rec. s. 2157, pkt 13; ww. wyroki: w sprawie De Cuyper, pkt 25; w sprawie Petersen, pkt 21).

47 Jeżeli chodzi o przedmiot i cel krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, należy zauważyć, że zastąpiło ono zasiłek dla osób dotkniętych ciężką niepełnosprawnością. Beneficjentami tego świadczenia są osoby w wieku od 16 do 25 lat, które są niezdolne do pracy z powodu choroby lub niepełnosprawności.

48 Jednakże osoby, którym przysługuje prawo do ustawowego zasiłku chorobowego zgodnie z załącznikiem 12 ust. 1 SSCBA, nie mogą otrzymywać wspomnianego świadczenia. Tak więc osoby niemogące pracować z powodu tymczasowego pogorszenia stanu zdrowia, które w tym samym czasie spełniają przesłanki przyznania zarówno ustawowego zasiłku chorobowego, jak i krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, otrzymują co do zasady zasiłek, a nie świadczenie.

49 Poza tym z akt przekazanych Trybunałowi zdaje się wynikać, że świadczenie to ma na celu zapewnienie wnioskodawcy środków finansowych pozwalających mu na zaspokojenie potrzeb. Sąd krajowy uściśla w tym względzie, iż w odróżnieniu od świadczenia w razie choroby krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych nie ma na celu zastąpienia dochodu podczas przerwy w zarobkowaniu, z uwagi na to, że większość osób, którym przysługuje to świadczenie, tak jak skarżąca przed sądem krajowym, nigdy nie pracowała. W konsekwencji według tego sądu nie ma dochodu, który musiałby zostać zastąpiony, ani nie zachodzi przerwa w zarobkowaniu.

50 Jeżeli chodzi o przesłanki przyznania rzeczonego świadczenia, obejmują one zasadniczo zgodnie z art. 30A ust. 2A SSCBA wiek wnioskodawcy, jego niezdolność do pracy, okoliczność, iż nie pobierał nauki w pełnym wymiarze czasu, a także wymogi odnoszące się do miejsca zamieszkania i obecności w Wielkiej Brytanii. W tym względzie należy zauważyć, że przesłanki te nie ulegają zmianom w zależności od tego, czy chodzi o krótkookresowe, czy też o długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych. Długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy stanowi kontynuuację krótkoookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy i nie ma potrzeby wykazywania po raz kolejny, że rzeczone przesłanki zostały spełnione, tak długo jak niezdolność do pracy dalej trwa.

51 Jeśli chodzi o podstawy określenia tak krótkookresowego, jak i długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych należy zauważyć, iż jest to świadczenie tygodniowe, którego wysokość nie zależy ani od środków beneficjenta, ani od jego składek. Kwota świadczenia ustalana jest w oparciu o trzy różne wskaźniki znajdujące zastosowanie odpowiednio w trakcie pierwszej połowy okresu wypłacania krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do

pracy dla młodych niepełnosprawnych, drugiej połowy tego okresu i w trakcie okresu wypłacania długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy.

52 Okoliczność, że różne wskaźniki znajdują zastosowanie do krótkookresowego i długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, nie wystarcza, by stwierdzić, iż charakter świadczenia zmienia się w zależności od stosowanego wskaźnika, ponieważ w niniejszym przypadku, jak wynika z poprzedniego punktu, istnieją dwa różne wskaźniki w ramach krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych. W każdym wypadku należy podkreślić, że jak wynika z pkt 44 niniejszego wyroku, krótkookresowe i długookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy stanowią świadczenie pojedyncze, pomimo jego wewnętrznej struktury.

53 Należy więc stwierdzić, iż zarówno z przedmiotu i celu krótkookresowego lub długookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy, jak i z przesłanek jego przyznania wynika, że w takiej sytuacji jak rozpatrywana przez sąd krajowy, w której od chwili złożenia wniosku jest bezsprzeczne, iż osoba ubiegająca się o świadczenie jest dotknięta stałą lub długoterminową niepełnosprawnością, i pomimo tego, że rzeczone świadczenie jest wypłacane w dwóch kolejnych etapach, dotyczy ono bezpośrednio ryzyka inwalidztwa, o którym mowa w art. 4 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71.

54 W związku z powyższym na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że świadczenie, takie jak rozpatrywane w sprawie przed sądem krajowym krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, stanowi świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71, jeżeli od chwili złożenia wniosku jest bezsprzeczne, iż osoba ubiegająca się o świadczenie jest dotknięta stałą lub długoterminową niepełnosprawnością.

W przedmiocie pytania drugiego

55 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze odpowiedź na pytanie drugie stała się zbyteczna.

W przedmiocie pytania trzeciego

56 W drodze pytania trzeciego sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy w razie uznania, że krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych należy traktować jako świadczenie z tytułu inwalidztwa, art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie uzależniło przyznanie wspomnianego świadczenia od spełnienia przesłanek dotyczących miejsca zamieszkania w państwie członkowskim lub uprzedniej obecności wnioskodawcy na jego terytorium.

57 Z postanowienia odsyłającego wynika, że przyznanie krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych podlega w szczególności trzem przesłankom, które muszą zostać spełnione łącznie, a mianowicie:

— posiadaniu zwykłego miejsca zamieszkania w Wielkiej Brytanii;

— przebywaniu w Wielkiej Brytanii przez nieprzerwany okres nie krótszy niż 26 tygodni lub kilka okresów, których suma przekraczała 26 tygodni w ciągu 52 tygodni bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie rozpatrywanego świadczenia; i

— obecności w tym dniu w Wielkiej Brytanii.

58 Należy uściślić, iż przesłanki te dotyczą uzyskania prawa do rozpatrywanego świadczenia, a nie zachowania tego prawa.

W przedmiocie przesłanki dotyczącej zwykłego miejsca zamieszkania

59 Jak wynika z odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych należy w okolicznościach takich jak rozpatrywane przez sąd krajowy uważać za świadczenie z tytułu inwalidztwa dla celów stosowania rozporządzenia nr 1408/71. Świadczenie to jest objęte zakresem stosowania art. 10 tego rozporządzenia. Zgodnie z ust. 1 akapit pierwszy tego przepisu „[o] ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, świadczenia pieniężne z tytułu inwalidztwa […] uzyskane na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku państw członkowskich nie ulegają zmniejszeniu, zmianie, zawieszeniu, zniesieniu ani przepadkowi z tego tylko powodu, że uprawniony zamieszkuje terytorium innego państwa członkowskiego niż to, w którym znajduje się instytucja zobowiązana do wypłaty świadczeń".

60 W tym względzie rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi, że rozporządzenie nr 1408/71 wprowadza system koordynacji, zgodnie z którym państwa członkowskie zachowują kompetencje do określania warunków wymaganych do przyznania świadczeń z zabezpieczenia społecznego, nawet jeśli są one bardziej rygorystyczne, pod warunkiem że przyjęte wymogi nie pociągają za sobą żadnej dyskryminacji w stosunku do pracowników Unii. Tak więc zdaniem tego rządu rozporządzenie pozwala na rozróżnienie z jednej strony uzyskania prawa do świadczenia, a z drugiej zachowania już nabytego prawa do świadczenia. Brzmienie art. 10 ust. 1 akapit pierwszy wspomnianego rozporządzenia potwierdza zdaniem Zjednoczonego Królestwa, że przepis ten nie ma żadnego wpływu na przesłanki uzyskania prawa do świadczenia z tytułu inwalidztwa.

61 Z argumentem tym nie można się zgodzić. Jak zauważył już bowiem Trybunał, przedmiotem przepisu art. 10 rozporządzenia nr 1408/71 jest ochrona zainteresowanych

osób przed niekorzystnymi skutkami, które mogłyby wyniknąć z przenoszenia ich miejsca zamieszkania z jednego państwa członkowskiego do drugiego. Z zasady tej wynika nie tylko to, że zainteresowani zachowują prawo do pobierania świadczeń uzyskanych na podstawie przepisów jednego lub kilku państw członkowskich, nawet gdy ustanowią swoje miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, lecz również że nie można odmówić im nabycia takiego prawa tylko z tego powodu, że nie mają oni miejsca zamieszkania na terytorium państwa, gdzie znajduje się instytucja zobowiązana do wypłaty świadczeń (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 listopada 1973 r. w sprawie 51/73 Smieja, Rec. s. 1213, pkt 20–22; z dnia 10 czerwca 1982 r. w sprawie 92/81 Camera, Rec. s. 2213, pkt 14; a także z dnia 24 lutego 1987 r. w sprawach połączonych od 379/85 do 381/85 i 93/86, Rec. s. 955, pkt 15).

62 Trybunał orzekł również, iż wbrew temu co twierdzi rząd Zjednoczonego Królestwa rzeczony art. 10 stoi na przeszkodzie odmowie zarówno uzyskania, jak i zachowania prawa, o którym mowa tym przepisie, tylko z tego powodu, że zainteresowana osoba nie ma miejsca zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, gdzie znajduje się instytucja zobowiązana do wypłaty świadczeń (wyrok z dnia 20 czerwca 1991 r. w sprawie C-356/89 Newton, Rec. s. I-3017, pkt 23).

63 Dodatkowo uzależnienie uchylenia klauzul zamieszkania, o którym mowa w art. 10 ust. 1 rozporządzenia nr 1408/71, od tego, czy klauzule te zostały ustanowione w przepisach krajowych jako przesłanka uzyskania świadczeń wymienionych w tym przepisie, czy też jako przesłanka ich zachowania, pozwoliłoby państwom członkowskim na pozbawienie tej zasady praktycznego skutku (effet utile) poprzez zadecydowanie, że klauzule zamieszkania są przesłanką uzyskania świadczeń, a nie przesłanką ich zachowania, w celu wyłączenia danego świadczenia z zakresu stosowania wspomnianej zasady.

64 Okoliczność, że krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych jest świadczeniem nieskładkowym, ponieważ jest przyznawane niezależnie od składek wnioskodawcy, nie podważa powyższej analizy.

65 Z art. 4 ust. 2 rozporządzenia nr 1408/71 wynika bowiem, że co do zasady rozporządzenie to stosuje się zarówno do składkowych, jak i nieskładkowych systemów zabezpieczenia społecznego.

66 Ponadto art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 zakazuje w sposób ogólny właściwym instytucjom zmniejszenia, zmiany, zawieszenia, zniesienia i przepadku świadczeń z tytułu inwalidztwa z tego powodu, że uprawniony zamieszkuje terytorium innego państwa członkowskiego niż to, w którym znajduje się instytucja zobowiązana do wypłaty świadczeń. Dopuszczalne są jedynie takie wyjątki od tego zakazu, które zostały wyraźnie przewidziane w przepisach Unii (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Giletti i in., pkt 16).

67 Wyjątek taki przewidziany został w art. 10a rozporządzenia nr 1408/71. Przepis ten stanowi, że osoby, wobec których stosuje się to rozporządzenie, mogą otrzymywać specjalne świadczenia o charakterze nieskładkowym, o których mowa w art. 4 ust. 2a wspomnianego rozporządzenia, wyłącznie na terytorium państwa członkowskiego, w którym zamieszkują, oraz zgodnie z ustawodawstwem tego państwa, pod warunkiem że świadczenia te są wymienione w załączniku IIa rzeczonego rozporządzenia. Krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych nie zostało jednak w tym załączniku wymienione. W konsekwencji zasada wyrażona w art. 10 rozporządzenia nr 1408/71, zgodnie z którą specjalne świadczenia o charakterze nieskładkowym nie mogą być przenoszone, nie stosuje się do świadczenia rozpatrywanego w sprawie przed sądem krajowym.

68 Ponieważ żaden inny przepis wspomnianego rozporządzenia nie zezwala państwom członkowskim na odstępstwo w sytuacji, w jakiej znajduje się L. Stewart, od zasady uchylenia klauzul zamieszkania zawartej w art. 10 ust. 1 akapit pierwszy tego rozporządzenia, świadczenie z tytułu inwalidztwa może co do zasady być eksportowane do innego państwa członkowskiego niż to, w którym znajduje się instytucja zobowiązana do wypłaty świadczeń (zob. podobnie wyrok z dnia 4 listopada 1997 r. w sprawie C-20/96 Snares, Rec. s. I-6057, pkt 40; ww. wyrok w sprawie Petersen, pkt 38).

69 Krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych nie jest zatem wyłączone z zakresu zasady uchylenia klauzul zamieszkania wyrażonej w rzeczonym art. 10 ust. 1 akapit pierwszy, która jak wynika z pkt 61 i 62 niniejszego wyroku, stoi na przeszkodzie odmowie zarówno uzyskania, jak i zachowania prawa do świadczeń wymienionych w tym przepisie tylko z tego powodu, że wnioskodawca ma miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim niż właściwe państwo członkowskie.

70 W konsekwencji art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 stoi na przeszkodzie temu, by uzyskanie prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych było uzależnione od przesłanki dotyczącej zwykłego miejsca zamieszkania we właściwym państwie członkowskim.

W przedmiocie przesłanki dotyczącej uprzedniej obecności

71 Skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym uważa, iż art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 stoi na przeszkodzie nie tylko przesłance dotyczącej zwykłego miejsca zamieszkania we właściwym państwie członkowskim, ale również przesłance dotyczącej uprzedniej obecności w tym państwie. Jej zdaniem nie należy rozróżniać między tymi dwoma przesłankami, gdyż przesłankę wcześniejszej obecności należy traktować jako przesłankę tymczasowego zamieszkania, ponieważ wynika z niej wymóg, by osoba ubiegająca się o świadczenie była obecna w Wielkiej Brytanii przez pewien okres.

72 Należy w tym względzie zauważyć, że art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 dotyczy klauzul zamieszkania, jak wynika między innymi z jego tytułu. Jednakże dla celów stosowania tego rozporządzenia termin „zamieszkanie" oznacza zgodnie z jego art. 1 lit. h) „zwykły pobyt".

73 W określonych przypadkach przesłanka uprzedniej obecności może w praktyce być równoznaczna z klauzulą zwykłego zamieszkania, jeżeli w szczególności z przesłanki takiej wynika wymóg długich okresów obecności na terytorium danego państwa członkowskiego i jeżeli przesłanka ta musi być spełniona przez cały okres wypłacania świadczenia. W takich sytuacjach art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 stoi na przeszkodzie również przesłance wcześniejszej obecności, ponieważ przesłankę tę można zrównać z klauzulą zamieszkania w rozumieniu tego przepisu.

74 W niniejszym przypadku, jak wynika z pkt 17 i 57 niniejszego wyroku, mamy do czynienia z przesłanką przebywania w Wielkiej Brytanii przez okres nie krótszy niż 26 tygodni lub kilka okresów, których suma przekraczała 26 tygodni w ciągu 52 tygodni bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku o przyznanie rozpatrywanego świadczenia, a przesłanka ta musi być spełniona w chwili złożenia tego wniosku. Ponieważ przesłanka uprzedniej obecności nie musi zatem być „klauzulą zamieszkania" w rozumieniu art. 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71, należy zbadać jej zgodność z innymi właściwymi przepisami prawa Unii.

75 W tej kwestii należy przypomnieć, że rozporządzenie nr 1408/71 nie wprowadza wspólnego systemu zabezpieczenia społecznego, lecz pozostawia odrębne systemy krajowe i ma na celu jedynie zapewnienie ich koordynacji (wyroki: z dnia 5 lipca 1988 r. w sprawie 21/87 Borowitz, Rec. s. 3715, pkt 23; z dnia 3 kwietnia 2008 r. w sprawie C-331/06 Chuck, Zb.Orz. s. I-1957, pkt 27; ww. wyrok w sprawie Petersen, pkt 41). Tak więc zgodnie z utrwalonym orzecznictwem państwa członkowskie zachowują kompetencje w zakresie organizacji swoich systemów zabezpieczenia społecznego (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 lutego 1984 r. w sprawie 238/82 Duphar i in., Rec. s. 523, pkt 16; z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie C-70/95 Sodemare i in., Rec. s. I-3395, pkt 27; a także z dnia 1 kwietnia 2008 r. w sprawie C-212/06 Gouvernement de la Communauté française et gouvernement wallon, Zb.Orz. s. I-1683, pkt 43).

76 Dlatego przy braku harmonizacji na poziomie Unii do ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego należy, po pierwsze, określenie przesłanek uzyskania prawa lub obowiązku przynależności do systemu zabezpieczenia społecznego, a po drugie, przesłanek uprawnienia do świadczeń (wyrok z dnia 28 kwietnia 1998 r. w sprawie C-158/96 Kohll, Rec. s. I-1931, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo).

77 Wykonując swoje kompetencje, państwa członkowskie są jednak zobowiązane przestrzegać przepisów prawa Unii, a zwłaszcza przepisów TFUE dotyczących przyznanej wszystkim obywatelom Unii swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich (zob. analogicznie wyroki: z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-224/02 Pusa, Rec. s. I-5763, pkt 19; z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-192/05 Tas-Hagen i Tas, Zb.Orz. s. I-10451, pkt 22).

78 Należy w tym względzie przypomnieć, że art. 20 TFUE przyznaje wszystkim osobom posiadającym obywatelstwo państwa członkowskiego status obywatela Unii (zob. w szczególności wyroki: z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-224/98 D'Hoop, Rec. s. I-6191, pkt 27; z dnia 8 marca 2011 r. w sprawie C-34/09 Ruiz Zambrano, Zb.Orz. s. I-1177, pkt 40). Skarżącej przed sądem krajowym, która posiada obywatelstwo państwa członkowskiego, przysługuje wspomniany status.

79 Należy zwrócić uwagę na to, że nawet jeśli formalnie sąd krajowy ograniczył swe pytanie do wykładni rozporządzenia nr 1408/71, okoliczność tego rodzaju nie stanowi przeszkody w dostarczeniu mu przez Trybunał wszystkich elementów wykładni prawa Unii, które mogą być użyteczne dla rozstrzygnięcia zawisłej przed nim sprawy, bez względu na to, czy sąd ten zawarł owe kwestie w treści swego pytania, czy też nie (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 grudnia 1990 r. w sprawie C-241/89 SARPP, Rec. s. I-4695, pkt 8; z dnia 21 lutego 2006 r. w sprawie C-152/03 Ritter-Coulais, Zb.Orz. s. I-1711, pkt 29; z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie C-392/05 Alevizos, Zb.Orz. s. I-3505, pkt 64).

80 Status obywatela Unii powinien stanowić podstawowy status obywateli państw członkowskich, pozwalający tym spośród nich, którzy znajdują się w tej samej sytuacji, na korzystanie w dziedzinie właściwej ratione materiae traktatu — z zastrzeżeniem wyjątków wyraźnie w tym względzie przewidzianych — z takiego samego traktowania z punktu widzenia prawa bez względu na ich przynależność państwową (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2001 r. w sprawie C-184/99 Grzelczyk, Rec. s. I-6193, pkt 31, ww. wyrok w sprawie D'Hoop, pkt 28; wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie C-544/07 Rüffler, Zb.Orz. s. I-3389, pkt 62).

81 Wśród sytuacji, które należą do zakresu zastosowania ratione materiae prawa Unii, znajdują się i te, które dotyczą wykonywania podstawowych swobód gwarantowanych w traktacie, w szczególności sytuacje należące do zakresu swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich przyznanej w art. 21 TFUE (ww. wyroki: w sprawie Grzelczyk, pkt 33; w sprawie D'Hoop, pkt 29; a także w sprawie Rüffler, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

82 W sprawie przed sądem krajowym jest bezsprzeczne, że L. Stewart, będąca obywatelką Unii, korzysta z przysługującej jej swobody przemieszczania się i przebywania w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie jej pochodzenia.

83 Ponieważ obywatel Unii powinien we wszystkich państwach członkowskich mieć zapewnione takie samo traktowanie wobec prawa, z jakiego korzystają obywatele tych państw znajdujący się w takiej samej sytuacji, to niezgodne z prawem do swobodnego przemieszczania się byłoby traktowanie tego obywatela w państwie członkowskim, którego jest obywatelem, w sposób mniej korzystny, niż gdyby nie skorzystał z wprowadzonych traktatem ułatwień w zakresie przepływu (ww. wyroki: w sprawie D'Hoop, pkt 30; w sprawie Pusa, pkt 18).

84 Te ułatwienia nie mogłyby być w pełni skuteczne, gdyby obywatel państwa członkowskiego mógł zostać zniechęcony do korzystania z nich przez przeszkody dotyczące

jego swobody przemieszczania się i przebywania w innym państwie członkowskim, ustanowione przez ustawodawstwo krajowe, które przewiduje niekorzystne konsekwencje faktu skorzystania z tych ułatwień (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie D'Hoop, pkt 31; w sprawie Pusa, pkt 19; w sprawie Tas-Hagen i Tas, pkt 30; wyrok z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie C-221/07 Zablocka-Weyhermüller, Zb.Orz. s. I-9029, pkt 34; a także ww. wyrok w sprawie Rüffler, pkt 65).

85 Przepisy takie jak rozpatrywane przez sąd krajowy, które uzyskanie prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych uzależniają od przesłanki dotyczącej uprzedniej obecności, mogą z natury rzeczy zniechęcić wnioskodawców, takich jak skarżąca przed sądem krajowym, do korzystania ze swobody przemieszczania się i przebywania poprzez opuszczenie państwa członkowskiego, którego są obywatelami, w celu osiedlenia się w innym państwie członkowskim. O ile bowiem osoby ubiegające się o świadczenie, które nie skorzystały z wprowadzonych traktatem ułatwień w zakresie przemieszczania się i przebywania, mogą bez trudu spełnić powyższą przesłankę, o tyle w przypadku osób, które z nich skorzystały, jest inaczej. Istnieje bowiem duże prawdopodobieństwo, że te ostatnie nie spełniają rzeczonej przesłanki z powodu osiedlenia się w innym państwie członkowskim.

86 Tego rodzaju przepisy krajowe, stawiające niektórych obywateli danego państwa członkowskiego w niekorzystnej sytuacji tylko z tego względu, że skorzystali oni z przysługującej im swobody przemieszczenia się i pobytu w innym państwie członkowskim, stanowią ograniczenie swobód przyznanych każdemu obywatelowi Unii na mocy art. 21 ust. 1 TFUE (zob. ww. wyroki: w sprawie D'Hoop, pkt 35; w sprawie Pusa, pkt 20; w sprawie De Cuyper, pkt 39; w sprawie Rüffler, pkt 73).

87 Ograniczenie takie może być z punktu widzenia prawa Unii uzasadnione jedynie wtedy, gdy jest oparte na obiektywnych względach niezwiązanych z obywatelstwem osób, których dotyczy, i jest proporcjonalne do uzasadnionego celu realizowanego przez prawo krajowe (zob. ww. wyroki: w sprawie De Cuyper, pkt 40; w sprawie Tas-Hagen i Tas, pkt 33; w sprawie Zablocka-Weyhermüller, pkt 37; a także w sprawie Rüffler, pkt 74).

88 Rząd Zjednoczonego Królestwa uważa w tym względzie, że istnieją obiektywne względy pozwalające na uzależnienie uzyskania prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych od przesłanki dotyczącej wcześniejszej obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego. Zdaniem tego rządu przepisy krajowe mają bowiem na celu zagwarantowanie, po pierwsze, dalszego istnienia rzeczywistego związku między wspomnianym państwem członkowskim a uprawnionym do świadczenia, i po drugie, równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego.

89 Trybunał orzekł już, że zasadne jest dążenie ustawodawcy krajowego do zapewnienia, by istniał rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się o świadczenie a właściwym państwem członkowskim (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie D'Hoop, pkt 38; wyrok z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie C-138/02 Collins, Rec. s. I-2703, pkt 67), a także do zagwarantowania równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Kohll, pkt 41; w sprawie Petersen, pkt 57).

90 Wynika z tego, że cele realizowane przez takie przepisy krajowe jak te, których dotyczy sprawa przed sądem krajowym, mające na celu zapewnienie, by istniał rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się o krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych a właściwym państwem członkowskim oraz zachowanie równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego, są co do zasady uzasadnionymi celami mogącymi stanowić podstawę dla ograniczenia prawa do swobodnego przemieszczenia się i pobytu przewidzianego w art. 21 TFUE.

91 Rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi ponadto, iż przesłanka uprzedniej obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego jest proporcjonalna do realizowanego celu, ponieważ obejmuje ona jedynie wymóg krótkiej obecności przez łącznie 26 tygodni. Dodatkowo osoba ubiegająca się o świadczenie musi spełnić tę przesłankę dopiero w chwili złożenia wniosku. Poza tym według tego rządu nie istnieją inne środki, które ewentualnie pozwoliłyby na zapewnienie wystarczającego

związku ze Zjednoczonym Królestwem i na ochronę równowagi systemu zabezpieczenia społecznego.

92 W takich okolicznościach jak rozpatrywane przez sąd krajowy, w których uzyskanie prawa do świadczenia będącego świadczeniem nieskładkowym nie jest uzależnione od przesłanki dotyczącej zapłaty składek, można uważać za uzasadnione przyznawanie takiego świadczenia przez państwo członkowskie jedynie po ustaleniu, iż istnieje rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się o nie a właściwym państwem.

93 Jednakże istnienie takiego związku można ustalić między innymi poprzez stwierdzenie, że dana osoba była przez rozsądny okres rzeczywiście obecna na terytorium tego państwa członkowskiego.

94 W niniejszym przypadku przesłanka uprzedniej obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego oznacza zgodnie z przepisami krajowymi, że aby móc uzyskać krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, osoba ubiegająca się musiała przebywać w Wielkiej Brytanii przez nieprzerwany okres nie krótszy niż 26 tygodni lub kilka okresów, których suma przekraczała 26 tygodni w ciągu 52 tygodni bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku. Ponadto, zgodnie z art. 16 SSIBR i jak utrzymuje rząd Zjednoczonego Królestwa, wystarcza, by wspomniana przesłanka uprzedniej obecności była spełniona w chwili złożenia wniosku.

95 Chociaż sposób stosowania rzeczonej przesłanki wydaje się nie być sam w sobie nieracjonalny, należy jednak zauważyć, iż przesłanka ta ma zbyt wykluczający charakter. Ustanawiając wymóg wcześniejszej obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego przez konkretny okres, przesłanka uprzedniej obecności faworyzuje niesłusznie jedną okoliczność, która może nie być reprezentatywna dla rzeczywistego i skutecznego stopnia powiązania osoby ubiegającej się o krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych z rzeczonym państwem członkowskim, wykluczając wszelkie inne elementy reprezentatywne.

Przesłanka ta wykracza tym samym poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie D'Hoop, pkt 39).

96 Nie można bowiem wykluczyć, że istnienie takiego powiązania mogłoby zostać ustalone w oparciu o inne elementy reprezentatywne.

97 Takich elementów należy poszukiwać w pierwszej kolejności wśród stosunków między osobą ubiegającą się o świadczenie a systemem zabezpieczenia społecznego właściwego państwa członkowskiego. W tym względzie z postanowienia odsyłającego wynika, że skarżącej przed sądem krajowym przysługuje już na podstawie ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa zasiłek na utrzymanie dla osób niepełnosprawnych.

98 Ponadto ze wspomnianego postanowienia wynika, iż skarżąca przed sądem krajowym jest obciążana brytyjską składką ubezpieczeniową, która jest cotygodniowo dodawana do jej konta ubezpieczeniowego.

99 Wynika z tego, że L. Stewart jest już w pewien sposób powiązana z krajowym systemem zabezpieczenia społecznego, o który chodzi.

100 Inne elementy pozwalające wykazać istnienie rzeczywistego związku między osobą ubiegającą się o świadczenie a właściwym państwem członkowskim mogą w drugiej kolejności wynikać z sytuacji rodzinnej, w jakiej znajduje się ta osoba. W sprawie przed sądem krajowym jest bezsprzeczne, iż L. Stewart nie może działać we własnym imieniu z uwagi na jej niepełnosprawność i pozostaje zależna od rodziców, którzy się nią opiekują i reprezentują ją na zewnątrz. Zarówno matka, jak i ojciec L. Stewart

otrzymują emeryturę na podstawie przepisów Zjednoczonego Królestwa. Ponadto ojciec L. Stewart wykonywał w tym państwie członkowskim działalność zawodową przed przejściem na emeryturę, podczas gdy jej matka otrzymywała uprzednio świadczenie z tytułu niezdolności do pracy, również na podstawie przepisów tego państwa członkowskiego.

101 Wreszcie jest bezsprzeczne, iż skarżąca przed sądem krajowym, będąca obywatelką brytyjską, spędziła znaczną część swego życia w Zjednoczonym Królestwie.

102 Wydaje się więc, iż elementy wymienione w pkt 97–101 niniejszego wyroku mogą posłużyć do wykazania, że istnieje rzeczywisty i wystarczający związek między skarżącą przed sądem krajowym i właściwym państwem członkowskim.

103 Powyższe rozważania można zastosować również w odniesieniu do celu polegającego na zapewnieniu równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego. Konieczność ustalenia, iż istnieje rzeczywiste i wystarczające powiązanie osoby ubiegającej się o świadczenie z właściwym państwem członkowskim pozwala bowiem temu państwu członkowskiemu na upewnienie się, iż koszty związane z wypłatą świadczenia, którego dotyczy sprawa przed sądem krajowym, nie staną się nieracjonalne.

104 W konsekwencji przepisy krajowe takie jak rozpatrywane w sprawie przed sądem krajowym, które uzależniają uzyskanie prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych od przesłanki dotyczącej uprzedniej obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego, wykluczając wszelkie inne elementy mogące posłużyć do wykazania, iż istnieje rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się o świadczenie a tym państwem członkowskim, wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu, i w efekcie stanowią nieuzasadnione ograniczenie swobód przyznanych każdemu obywatelowi Unii na mocy art. 21 ust. 1 TFUE.

W przedmiocie przesłanki dotyczącej obecności w chwili złożenia wniosku

105 Z postanowienia odsyłającego wynika, że wniosek skarżącej przed sądem krajowym mający na celu uzyskanie krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych został oddalony, ponieważ nie przebywała ona na terytorium państwa w chwili jego złożenia. W tych okolicznościach nawet jeśli w pytaniu trzecim nie wspomniano wyraźnie tej przesłanki dotyczącej obecności, w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy zbadanie rzeczonej przesłanki w celu udzielenia sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie C-334/95 Krüger, Rec. s. I-4517, pkt 22; z dnia 28 listopada 2000 r. w sprawie C-88/99 Roquette Frères, Rec. s. I-10465, pkt 18; a także z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-62/00 Marks & Spencer, Rec. s. I-6325, pkt 32).

106 Należy w tym względzie zauważyć, że przesłanka obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego w chwili złożenia wniosku stanowi z powodów przedstawionych w pkt 80–87 niniejszego wyroku ograniczenie swobód przyznanych każdemu obywatelowi Unii na mocy art. 21 ust. 1 TFUE.

107 Takie ograniczenie może w prawie Unii być uzasadnione jedynie wtedy, gdy jest ono odpowiednie do realizacji uzasadnionego celu, do którego dąży prawo krajowe.

108 Jednakże rzeczonej przesłanki nie można uważać za odpowiedni środek do osiągnięcia celów omówionych w pkt 89 niniejszego wyroku. Obecność osoby ubiegającej się o świadczenie na terytorium właściwego państwa członkowskiego w chwili złożenia wniosku o przyznanie krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych nie jest bowiem okolicznością pozwalającą na wykazanie, że istnieje rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się a właściwym państwem członkowskim ani na zachowanie równowagi finansowej krajowego systemu zabezpieczenia społecznego.

109 Wynika z tego, że przesłanka obecności na terytorium właściwego państwa członkowskiego w chwili złożenia wniosku, której podlega uzyskanie prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, stanowi nieuzasadnione ograniczenie swobód przyznanych każdemu obywatelowi Unii na mocy art. 21 ust. 1 TFUE.

110 Mając na uwadze powyższe, na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że:

— artykuł 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71 stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie uzależniło uzyskanie prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, takiego jak rozpatrywane przed sądem krajowym, od przesłanki dotyczącej posiadania zwykłego miejsca zamieszkania na jego terytorium;

— artykuł 21 ust. 1 TFUE stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie uzależniło uzyskanie prawa do takiego świadczenia od:

— przesłanki dotyczącej uprzedniej obecności osoby ubiegającej się o świadczenie na jego terytorium, wykluczając wszelkie inne elementy mogące posłużyć do wykazania, iż istnieje rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się a tym państwem członkowskim, oraz

— przesłanki obecności osoby ubiegającej się o świadczenie na jego terytorium w chwili złożenia wniosku.

W przedmiocie kosztów

111 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) **Świadczenie, takie jak rozpatrywane w sprawie przed sądem krajowym krótkookresowe świadczenie z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, stanowi świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 4 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w wersji zmienionej i uaktualnionej rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r., zmienionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 647/2005 z dnia 13 kwietnia 2005 r., jeżeli w chwili złożenia wniosku jest bezsprzeczne, iż osoba ubiegająca się o świadczenie jest dotknięta stałą lub długoterminową niepełnosprawnością.**

2) **Artykuł 10 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1408/71, we wspomnianej wersji zmienionej rozporządzeniem nr 647/2005, stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie uzależniło uzyskanie prawa do krótkookresowego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy dla młodych niepełnosprawnych, takiego jak rozpatrywane przed sądem krajowym, od przesłanki dotyczącej posiadania zwykłego miejsca zamieszkania na jego terytorium.**

Artykuł 21 ust. 1 TFUE stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie uzależniło uzyskanie prawa do takiego świadczenia od:

— **przesłanki dotyczącej uprzedniej obecności osoby ubiegającej się o świadczenie na jego terytorium, wykluczając wszelkie inne elementy mogące posłużyć do wykazania, iż istnieje rzeczywisty związek między osobą ubiegającą się a tym państwem członkowskim, oraz**

— **przesłanki obecności osoby ubiegającej się o świadczenie na jego terytorium w chwili złożenia wniosku.**

Podpisy